

تعارضات زناشویی و تعارضات والد - نوجوان: نقش میانجی ارزیابی‌های نوجوانان از تعارضات بین‌والدینی*

Marital Conflicts and Parent-Adolescent Conflicts: The Mediator Role of Adolescents' Appraisals of Interparental Conflicts

I. Mokhtarnia, Ph.D. Student

ایرج مختارنیا[✉]

دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی

A. Zadeh Mohammadi, Ph.D.

دکتر علی زاده محمدی

دانشیار پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی

M. Habibi, Ph.D.

دکتر مجتبی حبیبی عسگر آباد

استادیار گروه مطالعات اعتیاد، انستیتو روانپزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی ایران

F. Mirzaei Far, M.A.

فروزان میرزایی‌فر

کارشناسی ارشد راهنمایی و مشاوره دانشگاه الزهرا

دریافت مقاله: ۹۴/۱۲/۱۵

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۵/۹/۲۹

پذیرش مقاله: ۹۵/۱۰/۵

Abstract

The aim of this study was to investigate the effect of mediating role of adolescents' appraisals from interparents conflict on the relationship of marital conflicts and parent-adolescent conflict.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر نقش میانجی ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین‌والدینی در رابطه با تعارضات زناشویی و تعارضات والد - نوجوان انجام شد. روش پژوهش حاضر، توصیفی - همبستگی است و جامعه آماری در این پژوهش، دانش‌آموزان

*این پژوهش با حمایت مالی قطب علمی خانواده ایرانی اسلامی انجام شده است.

[✉] نویسنده مسئول: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده خانواده
پست الکترونیکی: mokhtarnia66@gmail.com

[✉] Corresponding Author: Family Research Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
Email: mokhtarnia66@gmail.com

The study was descriptive correlational and the population of this study included students of Qods town of Tehran province. Sample size was 700 students that were selected by multistage random sampling. The data were collected by Parent-Adolescent Conflict Questionnaire (PACQ), Marital Conflict Scale (MCS) and Children's Appraisals of Interparental Conflict Scale (CPIC). The results of structural equation modeling analysis showed that the theoretical model of the study included in the model was properly fitted with the data. This means that the variable of adolescent's appraisals of interparents' conflict can be considered as a mediator variable in the relationship of marital conflict and parent-adolescent conflict. Furthermore, in this model all direct and indirect paths to predict parent-adolescent conflict were recognized. Therefore, marital conflict can predict parent-adolescent conflicts through mediating factors. Also, it can be concluded that the model of cognitive-contextual is capable of explaining the parent-adolescent conflicts.

Keywords: Marital Conflict; Adolescent's Evaluation, Interparental Conflict, Parent-Adolescent Conflict.

شهرستان قدس استان تهران است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای، ۷۰۰ نفر از آن‌ها انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش، پرسش‌نامه تعارض والد نوجوان، مقیاس تعارضات زناشویی و مقیاس ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین والدین بودند. نتایج تحلیل مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که مدل نظری پژوهش که وارد مدل شده بود، دارای شاخص‌های برازش مناسبی با داده‌ها می‌باشد. به این معنی که می‌توان متغیر ارزیابی نوجوانان از تعارضات بین‌والدینی را به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین تعارضات زناشویی و تعارضات والد - نوجوان شناخت. همچنین در این مدل تمامی مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم برای پیش‌بینی تعارضات والد - نوجوان معنی‌دار به دست آمد. بنابراین تعارضات زناشویی با در نظر گرفتن عوامل میانجی در پیش‌بینی تعارضات والد - نوجوان نقش دارد. همچنین می‌توان بیان کرد که مدل بافتی - شناختی قابلیت تبیین تعارضات والد - نوجوان را دارد.

کلیدواژه‌ها: تعارضات زناشویی، ارزیابی‌های نوجوانان، تعارضات بین والدین، تعارض والد - نوجوان.

مقدمه

بر اساس مدل شناختی - بافتی^۱، تعارضات زناشویی در کنار عوامل واسطه‌ای^۲ باعث بروز ناسازگاری‌های^۳ فرزندان می‌شود؛ عوامل واسطه‌ای به ارزیابی‌های فرزندان^۴ از تعارض بین‌والدینی اشاره دارد که به صورت مستقیم بر ناسازگاری‌های فرزندان نقش دارند (گریچ و فینجام^۵، ۲۰۰۱).

یکی از ناسازگاری‌های فرزندان در مرحله چهارم چرخه زندگی خانواده^۶، تعارض والد - نوجوان است که یکی از مشکلات شایع خانواده‌ها به حساب می‌آید (کار^۷، ۲۰۱۲). به طوری که بیشتر والدین، دوران نوجوانی فرزندان خود را سخت‌ترین دوران زندگی معرفی کرده‌اند (لارسن و کولینز^۸، ۲۰۰۹). با این‌که تعارض والد - نوجوان یکی از ناسازگاری‌های دوران نوجوانی در مرحله چهارم چرخه خانواده تلقی می‌شود، ولی خود نیز یکی از علل بروز سایر ناسازگاری‌های نوجوانان است، تحقیقات نیز نشان می‌دهد سطوح بالای تعارض والد - نوجوان با انواع پیامدهای اجتماعی منفی از جمله سوءمصرف مواد و مصرف الکل ارتباط دارد (چپلین و همکاران^۹، ۲۰۱۲) و فرد را در معرض رفتارهای پرخطر قرار می‌دهد (آدریان، زمن، فردلی، لیزا و سیم^{۱۰}، ۲۰۱۱). همچنین تعارضات والد - نوجوان به مشکلات رفتاری از جمله گوشه‌گیری/ افسردگی، اضطراب، مشکلات جسمانی، مشکلات اجتماعی، مشکلات تفکر، مشکلات توجه و رفتار قانون‌شکن منجر شده و باعث می‌شود نشانه‌های مرضی در نوجوان بروز پیدا کند (کوه و راتر^{۱۱}، ۲۰۱۱؛ موتی - استفانیدی، پاولوپالوس و تانتاروس^{۱۲}؛ ۲۰۱۱؛ جانگ، سید و کوکستون^{۱۳}، ۲۰۱۲؛ مارسو، دورن و ساسمن^{۱۴}، ۲۰۱۲؛ مارکل و وینر^{۱۵}، ۲۰۱۴).

به طور کلی مدل شناختی - بافتی با در نظر گرفتن دو مسیر^{۱۶}، ناسازگاری‌های فرزندان را مورد بررسی قرار داده است. مسیر اول، اثر مستقیمی^{۱۷} است که تعارضات زناشویی بر ناسازگاری‌های فرزندان می‌گذارد (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱). تعارضات در این دیدگاه بر اساس ویژگی‌هایی که برای آن ذکر کرده‌اند، از نوع تعارضات مخرب^{۱۸} است. این ویژگی‌ها شامل فراوانی، شدت و حل و فصل^{۱۹} تعارضات است (گریچ و فینچام، ۱۹۹۳). طبق این دیدگاه زمانی که فرزندان شاهد چنین رفتارهایی از والدین باشند، سازگاری فرزندان تحت تأثیر قرار می‌گیرد. این شرایط حتی به عنوان عامل استرس‌زا و یک رویداد آسیب‌زا^{۲۰} مطرح هستند (کامینگز، جورج، کاس و دیویس^{۲۱}، ۲۰۱۳).

دومین مسیری که در مدل بافتی - شناختی به آن توجه شده است، اثر غیرمستقیمی است که تعارضات زناشویی بر ناسازگاری‌های فرزندان می‌گذارد و عوامل میانجی در این بین، ایفای نقش می‌کنند. این عوامل شامل ارزیابی‌های فرزندان از تعارض بین والدین است (دی‌بورد، فوسکو، رایبر و گریچ^{۲۲}، ۲۰۱۰؛ فوسکو و گریچ، ۲۰۱۳). ارزیابی‌ها، ادراکات ذهنی^{۲۳} از اختلافات زناشویی هستند و تلاش فرزندان برای درک علل پیامدهای تعارضات است که به صورت پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری بروز پیدا می‌کنند (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱؛ فوسکو و گریچ، ۲۰۰۸). در این دیدگاه فرزندان مشاهده‌گر و پذیرنده صرف تعارضات زناشویی نیستند، بلکه شرکت‌کنندگان فعال در روابط خانوادگی هستند؛ بنابراین فرزندان در شرایط تعارضات بین‌والدینی پاسخ‌هایی را ابراز می‌کنند (فوسکو و گریچ، ۲۰۰۷). این واکنش‌ها شامل ادراک تهدید^{۲۴}، خودسرزنی^{۲۵}، راهبرد مقابله‌ای^{۲۶} و مثلث‌سازی^{۲۷} است.

ادراک تهدید، بازتاب ادراک کودکان از خسارت‌ها و صدماتی است که تعارضات بین‌والدینی بر سلامتی نوجوان و یا بر عملکرد خانواده می‌گذارد (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱). راهبرد مقابله‌ای به مکانیسمی اشاره دارد که فرزندان برای آرام کردن خودشان و کاهش تعارضات بین‌والدینی از آن استفاده می‌کنند (شلتون و هارولد^{۲۸}، ۲۰۰۷). در مثلث‌سازی هر گاه دو فرد تقلا می‌کنند تا تعارض را حل کنند و نتیجه‌ای نمی‌گیرند، تمایل خودکاری دارند تا فرد سوم را وارد قضیه کنند (فوسکو و گریچ، ۲۰۱۰). فرآیند مثلث‌سازی وقتی به ویژگی همیشگی یک نظام تبدیل بشود، عامل مخربی قلمداد می‌شود (نیکولز^{۲۹}، ۲۰۱۲)؛ هنگام درگیری و تعارضات زناشویی چنین تعاملی بین اعضای خانواده شکل می‌گیرد (بوهرلر، فرنک و کوک^{۳۰}، ۲۰۰۹). تمامی این پاسخ‌ها از سوی فرزندان به تعارض بین‌والدینی تنها یک سازه شناختی یا هیجانی و یا رفتاری نیستند؛ بلکه ترکیبی از آن‌ها هستند (کینسفوجل و گریچ^{۳۱}، ۲۰۰۴)؛ بنابراین به عنوان یک متغیر مکنون با یکدیگر ترکیب می‌شوند و ارزیابی‌های فرزندان از تعارض بین‌والدینی را تشکیل می‌دهند (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱؛ تامپسون، لنگیوا و گارسیا^{۳۲}، ۲۰۱۵). واکنش‌های فرزندان به تعارض بین‌والدینی عوامل میانجی مخربی تلقی می‌شوند که باعث اختلال در روابط والد - فرزندی می‌شود (گریچ، راینر و فوسکو^{۳۳}، ۲۰۰۴).

تحقیقات نشان می‌دهد، علاوه بر این‌که ویژگی‌های فردی والدین بر رفتار فردی و بین فردی فرزندان تأثیر می‌گذارد بین والدین نیز بر روابط بین‌فردی و درون‌فردی فرزندان تأثیرگذار است (جورج، فیرچلد، کامینگز و دیویس^{۳۴}، ۲۰۱۴؛ دیویس و همکاران، ۲۰۱۵). فوسکو و گریچ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «مثلث‌سازی نوجوانان در تعارضات والدین: تأثیرات طولی در ارزیابی‌های نوجوانان و روابط والد - نوجوان» به این نتیجه دست یافتند که مثلث‌سازی نوجوانان در هنگام تعارضات بین‌والدینی باعث ایجاد اختلافات و درگیری‌ها بین نوجوانان و والدین می‌شود. جرارد، کریشناکیومر و بوهرلر^{۳۵} (۲۰۰۶) در پژوهش خود با عنوان «تعارضات زناشویی، روابط والد - کودک و ناسازگاری‌ها» به این نتیجه رسیدند که تعارضات زناشویی به مرور زمان باعث ایجاد تعارضات والد - فرزندی می‌شود. همچنین تحقیقات در رابطه با موضوعات تعارض‌های زناشویی نشان می‌دهند که تعارضات زناشویی با برانگیختن پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری در فرزندان همراه است (جرارد، بوهرلر، فرانک و اندرسون^{۳۶}، ۲۰۰۵). نکته قابل تأمل در تحقیقاتی طولی که بر روی ناسازگاری‌های نوجوانان انجام شده این است که این تحقیقات نشان می‌دهند که روابط بین‌والدینی و سبک‌های فرزندپروری بر رفتارهای نوجوانان تأثیر می‌گذارد و کمتر احتمال دارد که رابطه معکوس آن وجود داشته باشد (برت، مک‌گیو، کروگر و ایاکونو^{۳۷}، ۲۰۰۵؛ ۲۰۰۷؛ برت، مک‌گیو، ایاکونو و کروگر؛ ۲۰۰۶؛ برت، مک‌گیو و ایاکونو، ۲۰۱۰) بنابراین رابطه علی بین تعارضات زناشویی و رفتار فرزندان وجود دارد.

با توجه به پیشینه پژوهشی و مدل نظری شناختی - بافتی هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه بین تعارضات زناشویی و تعارضات والد - نوجوان است که با نقش میانجی ارزیابی‌های فرزندان از تعارض

بین والدین انجام شد. قابل ذکر است که با این که در مدل شناختی - بافتی، یکپارچگی پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری فرزندان از تعارض بین‌والدینی مطرح شده است، ولی در تحقیقات قبلی این اصل کمتر مورد توجه بود و تنها یک بعد شناختی یا هیجانی و یا رفتاری مورد بررسی قرار گرفته است، بنابراین در پژوهش حاضر این اصل مورد توجه قرار گرفت و پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری به عنوان یک متغیر مکنون میانجی وارد مدل شده است.

روش

این پژوهش به لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه دوره اول و دوره دوم شهرستان قدس استان تهران در سال تحصیلی ۹۴ - ۹۳ تشکیل داده‌اند. روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای^{۳۸} بود، به این ترتیب که هشت آموزشگاه (۴ آموزشگاه پسرانه و ۴ آموزشگاه دخترانه) با روش نمونه‌گیری تصادفی برگزیده شدند، سپس از هر کلاس موجود در یک آموزشگاه ۱۰ دانش‌آموز به صورت تصادفی منظم از روی لیست کلاسی انتخاب شدند.

برای انتخاب حجم نمونه پژوهش از قاعده «بیشتر بهتر است»^{۳۹} در روش مدل‌یابی معادلات ساختاری^{۴۰} پیروی شد (بومسما و هوگلند^{۴۱}، ۲۰۰۱)؛ بنابراین در این پژوهش سعی شد که از حجم نمونه بالایی استفاده شود؛ بنابراین حجم نمونه ۷۰۰ نفر انتخاب شدند. برای پژوهش حاضر، ملاک ورود و ملاک خروج استفاده شد، ملاک ورود، داشتن سن ۱۷ - ۱۳ و تحصیل در یکی از مقاطع متوسطه دوره اول یا متوسطه دوره دوم و ملاک خروج، طلاق والدین، فوت مادر و فوت پدر در نظر گرفته شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS21 و LISREL8.8 استفاده شد. از مجموع نمونه پژوهش، ۴۶/۴٪ پسر و ۵۳/۶٪ دختر بودند. ۲۱/۱٪ در متوسطه دوره اول و ۷۸/۹٪ در متوسطه دوره دوم مشغول به تحصیل بودند. نوجوانان ۱۷ - ۱۳ سال در پژوهش حاضر شرکت داده شده بودند که میانگین سنی آن‌ها ۱۵/۴۲ با انحراف استاندارد ۱/۱۷ بود. در آخر برای گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

پرسش‌نامه سنجش تعارض والدین - نوجوانان (فرم نوجوان)^{۴۲}: این پرسش‌نامه در ایران توسط اسدی یونسی، مظاهری، شهیدی، طهماسیان و فیاض بخشی^{۴۳} (۱۳۹۰) برای سنجش فراوانی تعارض و شدت تعارض والد - نوجوان در بین نوجوانان ۱۱ تا ۱۸ ساله طراحی شده است. پرسش‌نامه تعارض - نوجوان دارای ۹۲ گویه است که هر گویه آن دو قسمت جداگانه دارد؛ قسمت اول فراوانی تعارض و قسمت دوم شدت تعارض را می‌سنجد. فراوانی تعارض (تعداد موضوعات مورد تعارض بین والدین و نوجوانان در خانواده) در قالب مقیاس ۵ نقطه‌ای طیف لیکرت اندازه‌گیری می‌شود (۱ = تقریباً هرگز تا ۵ = همیشه)؛ هم‌چنین شدت تعارض به معنای احساسات و هیجانات همراه با تعارض

است و همانند فراوانی تعارض نمره‌گذاری می‌شود که بین ۱ (آرام) تا ۵ (عصبانی) متغیر است و نمره بالا در هر عامل، فراوانی بالا و شدت تعارض نوجوان با والدین خود است. از طریق تحلیل عاملی اکتشافی ۱۴ عامل نظم، ارتباط با دوستان، مقررات آمد و شد، امکانات خانواده، تحصیل، آزادی عمل، اوقات فراغت، پوشش، رفتار والدین و نوجوان، مسائل ارزشی، تغذیه، رسانه‌های ارتباطی، استراحت و ازدواج به دست آمده است. ضرایب آلفای کرونباخ در کل پرسش‌نامه را برای فراوانی تعارض ۰/۹۶ و برای شدت تعارض ۰/۹۸ گزارش داده‌اند. نتایج پایایی عامل‌ها نیز به شیوه بازآزمایی با فاصله زمانی دو هفته بر روی دانش‌آموزان پسر و دختر اجرا شده است. ضریب بازآزمایی در کل مقیاس در بعد فراوانی تعارض ۰/۷۲ و در بعد شدت تعارض ۰/۷۴ به دست آمده است. برای بررسی روایی همگرای^{۴۴} پرسش‌نامه تعارض والد - نوجوان از پرسش‌نامه رفتار تعارض استفاده شده است. در پژوهش حاضر از بخش ۹۲ سؤال شدت تعارض استفاده شد و ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰/۹۴ و ضرایب آلفای کرونباخ برای هریک از عامل‌های پرسش‌نامه بین ۰/۶۶ و ۰/۸۸ به دست آمد.

مقیاس تعارضات زناشویی^{۴۵}: برای سنجش تعارض زناشویی از فرم نوجوان پرسش‌نامه تعارض بین والدین گریچ و فینچام (۱۹۹۳) استفاده شد، این مقیاس سه عاملی بر اساس دیدگاه بافتی - شناختی گریچ و فینچام (۲۰۰۱) ساخته شده است. عامل‌های فراوانی تعارض، شدت تعارض و حل و فصل تعارض شامل ۲۱ ماده است و تعارضات مخرب زناشویی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در پژوهش بیکهام و فیس^{۴۶} (۱۹۹۷) و مورا، داس‌سانتون، روچا و ماتوس^{۴۷} (۲۰۱۰) این سه عامل نیز تحت عنوان ویژگی‌های تعارض زناشویی^{۴۸} اعتباریابی شده‌اند. پاسخ به هر ماده در یک طیف سه نقطه‌ای از نوع لیکرت (=۰ نادرست، =۱ تقریباً درست، =۲ درست است) قرار می‌گیرد. گریچ و فینچام (۱۹۹۳) پایایی تعارض زناشویی را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و ضریب بازآزمایی را بعد از دو هفته ۰/۷۰ گزارش کرده‌اند. این مقیاس به عنوان روایی ملاک مناسب‌ترین پیش‌بینی‌کننده سازگاری کودک نسبت به مقیاس‌های رضایت زناشویی گزارش شده است (گریچ، سید و فینچام، ۱۹۹۲). هم‌چنین روایی سازه عامل‌های تعارض زناشویی با روش تحلیل عاملی تأییدی در پژوهش بیکهام و فیس (۱۹۹۷) مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. در ایران نیز مختارنیا^{۴۹} (۱۳۹۴) از روش تحلیل عاملی تأییدی تغییرناپذیری عامل‌های این پرسش‌نامه را مورد تأیید قرار داده است. هم‌چنین روایی واگرایی این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه تعاملات خانواده^{۵۰} رضایت‌بخش گزارش شد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۸۶، عامل‌های فراوانی تعارض ۰/۶۴، شدت تعارض ۰/۷۰ و حل و فصل تعارض ۰/۶۴ به دست آمد (مختارنیا، ۱۳۹۴). در پژوهش کلانتری^{۵۱} (۱۳۹۵) نیز روایی ملاک آن با پرسش‌نامه مشکلات رفتاری آخنباخ نوجوانان^{۵۲} مورد تأیید قرار گرفت.

مقیاس ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین والدین^{۵۳}: این مقیاس بر اساس مدل شناختی - بافتی گریچ و فینچام به همراه مقیاس تعارضات زناشویی در سال ۱۹۹۳ ساخته شده است که

واکنش‌های شناختی، هیجانی و رفتاری فرزندان از تعارض بین‌والدینی را اندازه‌گیری می‌کند. عامل‌های این مقیاس ادراک تهدید، خودسرزندی، راهبرد مقابله‌ای و مثلث‌سازی است. تعداد کل گویه‌های این مقیاس شامل ۲۱ گویه (ادراک تهدید و راهبرد مقابله‌ای هر یک ۶ گویه، خودسرزندی ۵ گویه و مثلث‌سازی ۴ گویه) می‌باشد. اصل یکپارچگی واکنش‌های فرزندان، این عامل‌ها را یکجا در نظر می‌گیرد که فرزندان از لحاظ شناختی، هیجانی و رفتاری به تعارضات بین‌والدین پاسخ می‌دهند (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱). نمره‌گذاری این مقیاس بر طیف لیکرت سه نقطه‌ای از نادرست (۰) تا حدودی درست (۱) و درست (۲) است. گریچ و فینچام ضریب آلفای هر یک از عامل‌ها را بین ۰/۶۱ تا ۰/۸۲ گزارش کرده‌اند. برای بررسی روایی ملاک هم‌زمان این مقیاس از پرسش‌نامه مشکلات رفتاری آخنباخ استفاده شده است (گریچ و فینچام، ۱۹۹۳). در پژوهش مختارنیا (۱۳۹۴) عامل‌های این مقیاس تحت عنوان ادراک فرزندان از تعارض بین‌والدینی مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش روایی سازه آن با روش تحلیل عاملی تأییدی و همبستگی معنادار بین عامل‌ها با نمره کل مورد تأیید قرار گرفت. همچنین در پژوهش کلانتری (۱۳۹۵) روایی ملاک هم‌زمان آن با پرسش‌نامه مشکلات رفتاری آخنباخ نوجوانان رضایت‌بخش گزارش شد. در این پژوهش عامل‌های آلفای کرونباخ بین ۰/۶۳ و ۰/۸۳ به دست آمد.

روش اجرا

با توجه به این‌که شیوه نمونه‌گیری به روش تصادفی چندمرحله‌ای بود، پس از اخذ مجوز پژوهش از مدیریت آموزش و پرورش شهرستان قدس و دریافت اسامی کلیه مدارس، هشت آموزشگاه (۴ آموزشگاه پسرانه و ۴ آموزشگاه دخترانه) با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در مرحله بعدی نیز نیاز بود تا از هر کلاس به صورت تصادفی منظم ۱۰ نفر انتخاب شوند، بنابراین علاوه بر هماهنگی با مدیر مدرسه، نیاز به هماهنگی با معلمان آموزشگاه نیز وجود داشت. معلمانی که اجازه پخش پرسش‌نامه در ساعات درسی خود را می‌دادند، همان روز با مراجعه به دفتر نمرات کلاسی به شیوه تصادفی منظم، دانش‌آموزان انتخاب می‌شدند، به این صورت که تعداد کل کلاس بر تعداد نمونه مورد نظر تقسیم می‌شد و عدد به دست آمده گرد شده و به صورت منظم دانش‌آموزان از روی لیست کلاسی انتخاب می‌شدند. پس از اتمام جلسه اول، هماهنگی‌های لازم برای اجرای مرحله دوم آزمون انجام شد. در ضمن معلمانی که به هر نحوی اجازه استفاده از کلاس‌شان را نمی‌دادند، در روز بعد به آموزشگاه مراجعه می‌شد تا آزمون اجرا شود.

در مرحله اجرای پرسش‌نامه‌ها، دستورالعمل اجرای آن‌ها به طور مفصل از سوی محققان در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفت. با در نظر گرفتن این مسئله که پرسش‌نامه‌ها مسائل خصوصی آزمودنی‌ها را در نظر می‌گرفتند و نیاز بود تا دانش‌آموزان صادقانه به پرسش‌نامه‌ها جواب دهند،

ملاحظات اخلاقی به آزمودنی‌ها ارائه شد، هم‌چنین به آزمودنی‌ها گفته شد، «همان‌طور که مشاور مدرسه وظیفه رازداری مراجعان را بر عهده دارد، یک محقق هم از اصول اخلاقی تبعیت می‌کند و رازداری از اصول اخلاقی کار یک محقق است.» بنابراین در گام اول سؤالات مربوط به پرسش‌نامه ادراک تعارضات بین‌والدینی و سپس پرسش‌نامه تعارض والد - نوجوان در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. شیوه بعدی برای جلب نظر دانش‌آموزان برای پاسخ به سؤالات، در اختیار گذاشتن نتایج تحقیق به آزمودنی‌ها بود، بنابراین از آن‌ها خواسته شد تا ایمیل خود را در اختیار محققان قرار دهند. در ضمن طبق دستورالعمل پرسش‌نامه‌ها، به طور متوسط زمان پاسخ به این سؤالات ۶۰ دقیقه در نظر گرفته شده بود.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر، قبل از برازش مدل، مفروضه‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. یکی از پیش‌فرض‌ها، داشتن حجم منطقی نمونه پژوهش است؛ در این رابطه بومسما (۱۹۸۳) حداقل اندازه نمونه را برای تحقیقات مدل‌یابی معادلات ساختاری ۲۰۰ نمونه را پیشنهاد می‌کند؛ ولی هومن^{۵۴} (۱۳۹۱) در کل با توجه به نظرات مختلف در رابطه با انتخاب منطقی حجم نمونه، حداقل ۱۵ مورد به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شده را در مدل‌یابی معادلات ساختاری منطقی می‌داند، بنابراین نمونه ۷۰۰ نفر برای این پژوهش منطقی به نظر می‌رسد.

دومین پیش‌فرض بررسی داده‌های پرت و حذف آن‌هاست. در پژوهش حاضر برای بررسی و حذف داده‌های پرت از فاصله ماهالانویس^{۵۵} استفاده شد که از تعداد ۷۰۰ نمونه ۳۲ نمونه حذف شد، در نتیجه تعداد نمونه به ۶۶۸ نفر کاهش پیدا کرد. سومین پیش‌فرض عدم هم‌خطی چندگانه است؛ در پژوهش حاضر برای محاسبه این پیش‌فرض از روش عامل تورم واریانس^{۵۶} استفاده گردید که مقدار آن برای هر یک از متغیرهای پیش‌بین بین ۱/۲۱ و ۲/۴۲ به دست آمد، هم‌چنین مقدار تولرانس^{۵۷} این متغیرها بین ۰/۶۲ و ۰/۸۹ تعیین شد. با توجه به این‌که کرانی و سرلس^{۵۸} (۲۰۰۲) مقدار عامل تورم را بین ۱ و ۵ ($VIF > 5$) و مقدار تولرانس نزدیک به یک را مناسب می‌دانند؛ بنابراین پیش‌فرض عدم هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پژوهش رعایت شده است. چهارمین پیش‌فرض نرمال بودن توزیع داده‌هاست؛ با توجه به این‌که معناداری آزمون کلموگروف اسمیرونوف^{۵۹} نشان داد که توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش دارای توزیع نرمال نیستند؛ بنابراین از روش مقاوم در حداکثر درست‌نمایی^{۶۰} در تحلیل مدل استفاده شد؛ بنابراین قبل از درخواست محاسبه برازش مدل، روش برآورد مقاوم در ماتریس کواریانس مجانبی انتخاب شد.

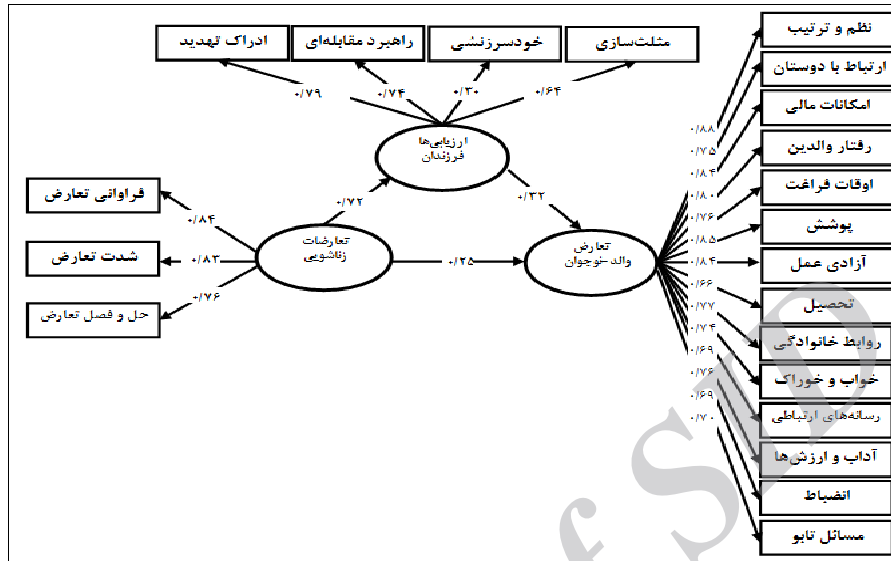
جدول ۱: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. فراوانی تعارض زناشویی	-									
۲. شدت تعارض زناشویی	۰/۶۵**	-								
۳. حل و فصل تعارض زناشویی	۰/۶۰**	۰/۶۳**	-							
۴. ادراک تهدید	۰/۴۸**	۰/۵۰**	۰/۳۱**	-						
۵. راهبرد مقابله‌ای	۰/۴۳**	۰/۴۸**	۰/۳۸**	۰/۵۰**	-					
۶. سرزنش خود	۰/۱۸**	۰/۱۴*	۰/۱۰	۰/۲۹**	۰/۲۲**	-				
۷. مثلث سازی	۰/۴۱**	۰/۴۰**	۰/۲۶**	۰/۶۷**	۰/۲۹**	۰/۲۵**	-			
۸. نظم و ترتیب	۰/۱۲*	۰/۱۱*	۰/۱۰	۰/۲۰**	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۲*	-		
۹. ارتباط با دوستان	۰/۱۷*	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۲۵**	۰/۱۷*	۰/۱۴*	۰/۱۴*	۰/۱۶**	-	
۱۰. مسائل مالی	۰/۱۸*	۰/۱۸*	۰/۲۳**	۰/۲۴**	۰/۱۶*	۰/۱۰	۰/۱۸*	۰/۱۸**	۰/۵۸**	-
۱۱. رفتار والدین	۰/۳۵**	۰/۳۶**	۰/۳۶**	۰/۳۰**	۰/۳۱**	۰/۲۲**	۰/۲۴**	۰/۴۷**	۰/۵۷**	۰/۵۴**
۱۲. اوقات فراغت	۰/۱۳*	۰/۱۲*	۰/۱۶*	۰/۱۸*	۰/۱۵*	۰/۰۷	۰/۱۰	۰/۷۲**	۰/۵۷**	۰/۷۷**
۱۳. پوشش	۰/۱۳*	۰/۲۰**	۰/۱۷*	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۱۱*	۰/۱۶*	۰/۷۳**	۰/۶۶**	۰/۷۳**
۱۴. آزادی عمل	۰/۱۶*	۰/۱۶*	۰/۱۶*	۰/۲۱**	۰/۱۸*	۰/۱۲*	۰/۱۸*	۰/۸۰**	۰/۶۳**	۰/۷۹**
۱۵. تحصیل	۰/۱۸*	۰/۱۹*	۰/۱۶*	۰/۲۰**	۰/۲۰**	۰/۱۷*	۰/۱۱*	۰/۶۵**	۰/۵۰**	۰/۵۴**
۱۶. روابط خانوادگی	۰/۱۱*	۰/۱۱*	۰/۱۲*	۰/۱۷*	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۱۱*	۰/۷۹**	۰/۵۰**	۰/۷۵**
۱۷. خواب و خوراک	۰/۱۳*	۰/۱۵*	۰/۱۳*	۰/۲۰*	۰/۱۴*	۰/۱۰	۰/۱۴*	۰/۷۸**	۰/۵۳**	۰/۷۳**
۱۸. رسانه‌های ارتباط	۰/۱۳*	۰/۱۲*	۰/۱۱*	۰/۱۷*	۰/۱۸*	۰/۱۶*	۰/۱۰	۰/۵۷**	۰/۵۳**	۰/۵۰**
۱۹. آداب و ارزش‌ها	۰/۲۸**	۰/۳۳**	۰/۳۱**	۰/۲۰**	۰/۲۵**	۰/۱۷*	۰/۱۲*	۰/۳۱**	۰/۴۳**	۰/۳۶**
۲۰. انضباط	۰/۲۴**	۰/۲۳**	۰/۲۴**	۰/۱۸*	۰/۳۱**	۰/۱۲*	۰/۱۱*	۰/۴۱**	۰/۳۸**	۰/۳۸**
۲۱. مسائل تابو	۰/۱۶*	۰/۱۴*	۰/۱۳*	۰/۲۲**	۰/۱۳*	۰/۱۳*	۰/۱۴*	۰/۵۷**	۰/۶۱**	۰/۵۹**
میانگین	۳/۵۰	۳/۲۶	۳/۷۰	۳/۴۰	۴/۹۰	۲/۰۲	۱/۴۰	۱/۷۵۸	۱/۱۶۱	۱۳/۴۹
انحراف استاندارد	۲/۳۸	۲/۴۹	۲/۵۴	۲/۲۱	۲/۷۲	۱/۷۴	۱/۵۳	۶/۴۹	۵/۵۷	۵/۲۳

ادامه جدول ۱: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱
۱۱. رفتار والدین	-										
۱۲. اوقات فراغت	۰/۵۰**	-									
۱۳. پوشش	۰/۵۶**	۰/۶۶**	-								
۱۴. آزادی عمل	۰/۵۱**	۰/۷۲**	۰/۷۷**	-							
۱۵. تحصیل	۰/۴۹**	۰/۵۵**	۰/۵۲**	۰/۵۲**	-						
۱۶. روابط خانوادگی	۰/۴۴**	۰/۷۴**	۰/۷۰**	۰/۷۵**	۰/۵۱**	-					
۱۷. خواب و خوراک	۰/۴۸**	۰/۶۴**	۰/۶۲**	۰/۷۰**	۰/۵۵**	۰/۶۷**	-				
۱۸. رسانه‌های ارتباط	۰/۴۴**	۰/۵۳**	۰/۵۶**	۰/۵۵**	۰/۵۶**	۰/۴۶**	۰/۴۶**	-			
۱۹. آداب و ارزش‌ها	۰/۵۵**	۰/۳۳**	۰/۴۰**	۰/۳۲**	۰/۳۷**	۰/۲۴*	۰/۳۰**	۰/۳۶**	-		
۲۰. انضباط	۰/۴۶**	۰/۳۳**	۰/۳۷**	۰/۳۰**	۰/۴۳**	۰/۲۵**	۰/۴۰**	۰/۴۰**	۰/۴۹**	-	
۲۱. مسائل تابو	۰/۴۵**	۰/۵۰**	۰/۶۱**	۰/۶۰**	۰/۴۳**	۰/۵۳**	۰/۵۱**	۰/۴۰**	۰/۳۵**	۰/۳۳**	-
میانگین	۱۴/۴۴	۴/۸۳	۹/۲۰	۹/۰۷	۱۴/۲۴	۵/۷۹	۱۲/۶۴	۸/۵۶	۸/۸۵	۸/۳۱	۹/۶۹
انحراف استاندارد	۶/۳۹	۲/۴۰	۴/۱۶	۳/۶۰	۶/۴۵	۲/۵۶	۴/۴۸	۳/۸۴	۳/۹۳	۳/۲۷	۳/۸۷

ارزیابی مدل نظری: همان‌طور که قبلاً بیان شد، برای برآورد مدل از روش حداکثر درست‌نمایی به شیوه مقاوم استفاده شد و سپس مدل از طریق نرم‌افزار لیزرل اجرا شد. مدل حاصل از اجرای تحلیل، با ضرایب استاندارد شده و روابط بین متغیرها در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱: روابط بین متغیرهای درون‌زا و بیرون‌زای مدل همراه با ضرایب استاندارد شده

در شکل ۱ پارامترهای ضرایب مسیر در مدل ساختاری که همان ضرایب بتا در معادله رگرسیون هستند، گزارش شده است. همچنین ضرایب بار عاملی استاندارد شده همبستگی بین متغیرهای مکنون با نشانگرها (متغیرهای اندازه‌گیری شده) آمده است. نتایج حاصل از برازش مدل در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: شاخص‌های مطلق، نسبی و ایجازی^{۶۱} برازش مدل

SRMR ^{۶۷}	RMSEA ^{۶۶}	CFI ^{۶۵}	AGFI ^{۶۴}	GFI ^{۶۳}	df	χ^2 B-S ^{۶۲}
۰/۰۳۹	۰/۰۴۵	۰/۹۹	۰/۹۰	۰/۹۲	۱۷۸	۴۲۵/۳۱

طبق جدول ۲ مقدار مجذور کای دو مدل پژوهش ۴۲۵/۳۱ معنادار به دست آمد، شاخص مجذور کای دو ساتورا - بنتلر زمانی که فرضیه‌های توزیع خدشه‌دار است، به عنوان شاخص تصحیح آماره مجذور کای دو به کار می‌رود. در این پژوهش نسبت شاخص ساتورا - بنتلر به درجه آزادی کمتر از ۳ به دست آمد ($S-B\chi^2/df=2/38$) که حاکی از برازش مناسب مدل است (میرز، گامست و گارینو^{۶۸}، ۲۰۰۶)؛ سایر مقادیر به دست آمده از شاخص‌های برازش مدل نیز نشان می‌دهند که داده‌های گردآوری شده به اندازه قابل قبولی از مدل نظری حمایت می‌کنند؛ همچنین شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری در رابطه با متغیر مکنون تعارضات زناشویی نشان داد که مدل کاملاً مناسب است.

جدول ۳: شاخص‌های مطلق، نسبی و ایجازی برازش مدل اندازه‌گیری پژوهش

متغیر مکنون	χ^2/BS	Df	GFI	AGFI	CFI	RMSEA	SRMR
تعارض والد - نوجوان	۱۸۲/۸۲	۷۱	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۰۴۹	۰/۰۲۹
ارزیابی‌ها فرزندان	۵/۹۸	۲	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۰۰۵	۰/۰۲۴
تعارضات زناشویی	۱/۰۷	۲	۱	۱	۱	صفر	۰/۰۲۴

نتایج شاخص‌های مدل اندازه‌گیری نیز نشان دادند که به طور کلی داده‌ها به اندازه مناسبی از مدل اندازه‌گیری هر یک از متغیرهای مکنون حمایت می‌کنند. پس از قابل قبول بودن مدل، نتایج به دست آمده از مسیرهای مدل مورد بررسی قرار گرفت که نتایج به شرح جدول ۴ است.

جدول ۴: شاخص‌های اثرات مستقیم و غیرمستقیم و کلی متغیر مستقل

بر متغیر وابسته براساس مدل اول

نوع تأثیر	پارامتر استاندارد شده	خطای استاندارد برآورد	آزمون معناداری
اثر مستقیم	۰/۲۵	۰/۰۶	۳/۹۱
اثر غیرمستقیم	۰/۲۳	۰/۰۶	۴/۱۶
اثر کلی	۰/۴۸	۰/۰۵	۹/۷۵

با توجه به نتایج جدول ۴ تعارضات زناشویی بر تعارضات والد - نوجوان اثر مستقیم دارد، همچنین با توجه به مقدار آزمون معناداری اثر مستقیم، غیرمستقیم و اثر کلی نقش میانجی ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین‌والدینی تأیید می‌شود. در ضمن ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین‌والدینی نیز با مقدار بتای استاندارد شده ۰/۳۲ و خطای استاندارد ۰/۰۷ با در نظر گرفتن مقدار آزمون معناداری ۴/۳۷ بر روی تعارضات والد - نوجوان اثر مستقیم دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش متغیر میانجی ارزیابی‌های فرزندان در رابطه با تعارضات زناشویی و تعارضات والد - نوجوان انجام شد. در پژوهش حاضر با توجه به اثر مستقیم، اثر غیرمستقیم و اثر کلی تعارضات زناشویی بر تعارضات والد - نوجوان، نقش میانجی ارزیابی‌های فرزندان از تعارضات بین‌والدینی تأیید شد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های گریچ، فینچام، جوربلس و مک‌دونالد^{۶۹} (۲۰۰۰)، جرارد و همکارانش (۲۰۰۶)، دی‌بورد، فوسکو، راینر و گریچ (۲۰۱۰)، تامپسون و همکاران (۲۰۱۵) و بهزادی، زاده‌محمدی، مظاهری، حیدری و نوری‌پور^{۷۰} (۱۳۹۴) که از مدل شناختی - بافتی برای تبیین ناسازگاری‌های فرزندان و برازش مناسب مدل نظری مورد استفاده قرار داده بودند همسو بود با این توضیح که هر یک از این پژوهش‌ها نشان دادند که چگونه تعارضات بین‌والدینی همراه با ارزیابی‌ها فرزندان از تعارضات بین‌والدینی باعث بروز انواع مشکلات در فرزندان می‌شود.

در تبیین این نتایج می‌توان بیان کرد که ارزیابی‌ها تنها سازه شناختی نیستند، بلکه پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری را شامل می‌شوند که با توجه به اصل یکپارچگی در برابر تعارضات بین‌والدینی ایجاد شده و عملکرد نوجوان، والدین و سیستم خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهند (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱). این پاسخ‌ها یکی از عوامل مهم ایجاد ناسازگاری فرزندان در نظریه شناختی - بافتی بوده و به عنوان عوامل میانجی مطرح هستند (گریچ، ۲۰۰۵). خودسرزندی، ادراک تهدید، راهبرد مقابله‌ای و مثلث‌سازی از مهم‌ترین پاسخ‌های فرزندان به تعارض بین‌والدینی هستند. این پاسخ‌ها نشان‌دهنده درگیر شدن فرزندان به شکل شناختی، هیجانی و یا رفتاری در تعارضات بین‌والدینی هستند. پژوهش‌های مقطعی و طولی نشان می‌دهند که ادراک تهدید و سرزنش خود با مشکلات ناسازگاری فرزندان همراه است؛ بنابراین می‌توان تبیین کرد که زمانی که فرزندان در بافت تعارض زناشویی قرار می‌گیرند، یکی از دلایل تعارض بین‌والدینی را به خود نسبت می‌دهند. این اسناد، خودسرزندی فرد را به دنبال دارد (گریچ و فینچام، ۲۰۰۱). تحقیقات نشان دادند که خودسرزندی باعث دشواری هیجانی در فرد می‌شود (گلاسر و ویلیامز^{۷۱}، ۱۹۸۷؛ گارنفسکی، کرایچ و اسپینهنون^{۷۲}، ۲۰۰۱؛ جرارد و همکاران، ۲۰۰۵)؛ بنابراین فرد زمانی که در تنظیم هیجانی مشکل داشته باشد، هنگام درخواست‌های والدین و یا در روابط با والدین خود نمی‌تواند پاسخگو باشد و یا مشکلات به وجود آمده را حل کند (بوهرلر، لانج و فرانک^{۷۳}، ۲۰۰۷). هم‌چنین خودسرزندی با عاطفه منفی همراه است (فیر و همکاران^{۷۴}، ۲۰۰۹)؛ بنابراین فرزندان در خانواده به سختی وظایف خود را انجام می‌دهند. عدم انجام وظایف شخصی و خانوادگی توسط فرزندان می‌تواند یکی از دلایل تعارضات والد - نوجوان باشد (قمری و قمری گندوانی^{۷۵}، ۱۳۹۳).

در رابطه با متغیر ادراک تهدید و راهبرد مقابله‌ای نیز همین موارد وجود دارد. گریچ و فینچام (۲۰۰۱) معتقدند که هنگام تعارض زناشویی، فرزندان به شدت احساس تنش می‌کنند. اگر برای کاهش تنش نتوانند راهبرد مناسبی به کار بگیرند، احساس سردرگمی می‌کنند و به شدت متشنج می‌شوند؛ بنابراین با به خطر افتادن امنیت هیجانی، نوجوان دشواری در تنظیم هیجانی و عاطفه منفی را تجربه می‌کند؛ در نتیجه نمی‌تواند روابط خود را با والدین خود تنظیم کند. از طرفی نوجوان هنگام سرزنش خود، ادراک تهدید و عدم به کارگیری راهبرد کارآمد، برای حل تنش‌ها بیشتر تمایل دارد که مشکل بین‌والدینی را به سمت خود منحرف کند تا بتواند تعارضات بین‌والدین را کاهش بدهد (زیمت و جاکوب^{۷۶}، ۲۰۰۱؛ انانت و راگیورام^{۷۷}، ۲۰۰۵). یکی از نتایج این فرآیند، تعارض والد - نوجوان است. تحقیقات نیز نشان می‌دهند که نوجوانان بیشتر از کودکان از این مکانیسم استفاده می‌کنند و بیشتر خود را درگیر روابط تعارض‌آمیز بین‌والدینی می‌کنند و تعارضات را به سمت خود منحرف می‌کنند (بوهرلر و جرارد، ۲۰۰۲؛ شارما و پانندی^{۷۸}، ۲۰۱۵). هم‌چنین خودسرزندی و ادراک تهدید به شدت خودکارآمدی و عزت نفس نوجوان را کاهش می‌دهد و نوجوانانی که عزت نفس

پایینی دارند در روابط بین‌فردی، مشکلات بیشتری را تجربه می‌کنند (رودز^{۷۹}، ۲۰۰۸). مهم‌ترین روابط بین‌فردی که نوجوانان بیشتر آن را تجربه کرده و مهم تلقی می‌کنند، روابط با والدین است؛ بنابراین تعارضی که نوجوانان در رابطه با والدین خود تجربه می‌کنند، نسبت به سایر روابط بین‌فردی شدیدتر است (آدامز و لارسن^{۸۰}، ۲۰۰۱). در مدل شناختی - بافتی علاوه بر سه متغیر سرزنش خود، ادراک تهدید و راهبرد مقابله‌ای از مفهوم مثلث‌سازی نیز که در دیدگاه سیستم‌های خانواده مطرح شده بود، بهره گرفته شد.

گریچ و فینچام (۲۰۰۱) معتقدند که هنگام تعارضات زناشویی مثلث‌سازی به شیوه‌های مختلفی انجام می‌شود و پاسخی است که فرزندان به شرایط تعارض بین‌والدینی می‌دهند. به نظر می‌رسد تشکیل مثلث توسط فرزندان بر تعارض والد - نوجوان تأثیر می‌گذارد. این احتمال وجود دارد که والدین هنگام تعارض زناشویی به دلایلی از جمله عدم توانایی در حل مسائل و یا کاهش تنش، انتظار دارند که فرزندان از آن‌ها حمایت کنند (گریچ و فینچام، ۱۹۹۳؛ ۲۰۰۱). در این شرایط والدین بیشتر بر فرزندان خود فشار می‌آورند تا فرزندان را وارد تعارض زناشویی کنند. عدم حمایت از سوی فرزندان و یا حمایت به نفع یک والد، باعث فراهم شدن خشونت والدین با فرزندان می‌شود. شیبز، هوبز، آلپرت، دیویس و اندرسون^{۸۱} (۱۹۹۷) در پژوهشی نشان دادند که دخالت کودکان در تعارضات زناشویی باعث ایجاد اختلال در روابط والد - فرزندی می‌شود.

نتایج سایر پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهند که ایجاد مثلث در روابط زناشویی از سوی فرزندان، باعث مشکلات رشدی، جامعه‌پذیری و کنترل خود (دویل و مارکیز^{۸۲}، ۲۰۰۵)؛ بهزیستی روانی (آماتو و افیفی^{۸۳}، ۲۰۰۶)؛ مشکلات دورنی و برونی (بهزادی و همکاران، ۱۳۹۴) و اختلال در عملکرد نوجوانان (بیرن، رودریگو و مارتین^{۸۴}، ۲۰۱۲) می‌شود؛ بنابراین با به خطر افتادن سلامت روانی فرزندان، مشکلات بین‌فردی از جمله تعارض در روابط والد - فرزندی به وجود می‌آید. علاوه بر این موارد، تحقیقات نشان می‌دهند زمانی که والدین انتظار دارند که فرزندان‌شان علیه والد دیگری وارد تعارض بشوند، فرزندان نسبت به والدین خود احساس خشم می‌کنند، احساس خشم شامل دو والد (خشم اول مربوط به والدی که از او انتظار دارد و خشم دوم علیه والد مقابل) نیز می‌شود (کامینگز، پلگرینی، نوتاریوس و کامینگز^{۸۵}، ۱۹۸۹؛ هارولد و کونجر^{۸۶}، ۱۹۹۷). مثلث‌سازی از دیدگاه ساختاری نیز قابل تبیین است. مثلث‌سازی باعث انحلال مرزهای خانواده می‌شود؛ بنابراین احتمال تعارض والد - نوجوان نیز وجود دارد (نیکولز، ۲۰۱۲). هم‌چنین به نظر گریچ و فینچام (۲۰۰۱) بروز مشکلات روابط والد - فرزندی، نتیجه قربانی^{۸۷} شدن فرزندان از تعارض بین‌والدینی است؛ زیرا والدین خشم تعارضات خود را به سمت فرزندان منحرف می‌کنند.

به طور کلی مدل بافتی - شناختی با در نظر گرفتن تعارضات زناشویی و نیز با مفاهیم خانواده‌درمانی به تبیین و بررسی بروز ناسازگاری‌های رفتاری فرزندان پرداخته‌اند. با این که گریچ و

فینجام (۲۰۰۱) مدل بافتی - شناختی را در روابط والد - فرزندی نیز مطرح کرده بودند، ولی در بیشتر پژوهش‌های انجام شده از مدل نظری بافتی - شناختی در تبیین مشکلات فردی فرزندان از جمله درونی‌سازی و برونی‌سازی بهره گرفته‌اند و پژوهشی که بر روی روابط بین‌فردی نوجوانان و یا تعارضات در روابط والد - فرزندی انجام بشود، صورت نگرفته است؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعارضات زناشویی در بروز تعارضات والد - نوجوان با در نظر گرفتن عوامل میانجی انجام شد. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد که مدل بافتی - شناختی قابلیت تبیین تعارضات والد - نوجوان را دارد. از نظر آماری نیز شاخص‌های به دست آمده از برازش مدل نشان دادند که داده‌های گردآوری شده به اندازه قابل قبولی از مدل نظری حمایت می‌کنند. با این‌که این پژوهش تا حدی نیاز و خلاء پژوهشی مدل بافتی - شناختی را در زمینه ناسازگاری‌های بین‌فردی و تعارض والد - نوجوان پر می‌کند، ولی هنوز نیاز پژوهشی در بررسی مدل بافتی - شناختی در روابط بین‌فردی با دوستان، همکلاسی‌ها، روابط عاشقانه و روابط همشیرها به قوت خود باقی است. همچنین به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود با در نظر گرفتن این مدل، یک برنامه درمانی برای کاهش تعارضات زناشویی تدوین کنند و در مطالعات آزمایشی و نیمه‌آزمایشی، اثرات آن در روابط والد - فرزندی را مورد بررسی قرار دهند. عدم بررسی تغییرناپذیری در دو جنس و عدم کنترل نقش جنسیتی فرزندان می‌تواند نتایج این پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد، بنابراین این مورد می‌تواند یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر باشد. همچنین با توجه به این‌که ابزار تعارض زناشویی از ابزارهایی است که احتمال دارد آزمودنی در تکمیل آن محتاطانه عمل کند، این رفتار باعث تحت تأثیر قرار گرفتن روایی پژوهش می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Cognitive - contextual of framework
2. Factors of mediator
3. Maladjustments
4. Children's appraisals
5. Grych & Fincham
6. Family life cycle
7. Carr
8. Laursen & Collins
9. Chaplin, Sinha, Simmons, Healy, Mayes, Hommer & Crowley
10. Adrian, Zeman, Erdley, Lisa & Sim
11. Koh & Rueter
12. Motti - Stefanidi, Pavlopoulos & Tantaros
13. Juang, Syed & Cookston
14. Marceau, Dorn & Susman
46. Bickham & Fiese
47. Moura, dos Santos, Rocha & Matos
48. Martial conflict properties
49. Mokhtarnia
50. Family Communication Scale (FCS)
51. Kalantari
52. Achenbach's Behavioral Problems - Youth Self - report Scale (YSR)
53. Children's Appraisals of Interparent Conflict Scale
54. Hooman
55. Mahalanobis
56. Variance inflation factor
57. Tolerance
58. Craney & Surlles

15. Markel & Wiener
16. Pathway
17. Direct effect
18. Destructive conflict
19. Resolution
20. Trauma
21. Cummings, George, Koss & Davis
22. DeBoard-Lucas, Fosco, Raynor & Grych
23. Subjective perception
24. Perceived threat
25. Self - blame
26. Coping
27. Triangulation
28. Shelton & Harold
29. Nichols
30. Buehler, Lange & Franck
31. Kinsfogel & Grych
32. Thompson, Lengua, & Garcia
33. Grych, Raynor & Fosco
34. George, Fairchild, Cummings, & Davies
35. Gerard, Krishnakumar & Buehler
36. Gerard, Buehler, Franck & Anderson
37. Burt, McGue, Krueger & Iacono
38. Multistage random sampling
39. More is better
40. Structural Equation Modeling (SEM)
41. Boomsma & Hoogland
42. Parent - Adolescent Conflict Questionnaire (PACQ)
43. Asadi Yonesi, Mazaheri, Shahidi, Tahmasian, Fayyaz Bakhsh
44. Convergent validity
45. Marital conflict scale
59. Kolmogorov-Smirnov test
60. Robust Maximum Likelihood
61. Parsimonious index
62. Satorra - Bentler Scaled Chi - Square (S-B χ^2)
63. Goodness of Fit
64. Adjusted Goodness of Fit
65. Comparative Fit Index
66. Root Mean Square Error of Approximation
67. Standardized Root Mean Square Residual
68. Meyers, Gamst & Guarino
69. Grych, Fincham, Jouriles & McDonald
70. Behzadi, ZadehMohammadi, Mazaheri, Heidari, NooriPour
71. Glaser & Williams
72. Garnefski, Kraaij, & Spinhoven
73. Buehler, Lange & Franck
74. Fear, Champion, Reeslund, Forehand, Colletti, Roberts & Compas
75. Ghamari & Ghamari Ghanowani
76. Zimet & Jacob
77. Anant & Raguram
78. Sharma & Pandey
79. Rhoades
80. Adams & Laursen
81. Sheeber, Hops, Alpert, Davis & Andrews
82. Doyle & Markiewicz
83. Amato & Afifi
84. Byrne, Rodrigo, & Martín
85. Cummings, Pellegrini, Notarius & Cummings
86. Harold & Conger
87. Scapegoating

منابع

- اسدی یونسی، م. ر.، مظاهری، م. ع.، شهیدی، ش.، طهماسیان، ک. و فیاض بخش، م. ع. (۱۳۹۰). تدوین و اعتباریابی پرسشنامه سنجش تعارض والد - نوجوان: فرم نوجوان. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، ۱۸(۲)، ۴۳-۷۰.
- بهزادی، م.، زاده محمدی، ع.، مظاهری، م. ع.، حیدری، م. و نوری پور، ر. (۱۳۹۴). رابطه احساس خصومت والدین با مشکلات درونی دانش آموزان با نقش میانجی مثلث سازی. *مجله خانواده پژوهشی*، ۱۱(۴۲)، ۲۵۷-۲۷۰.
- قمری، م. و قمری گندوانی، آ. (۱۳۹۳). رابطه عملکرد خانواده با تعارض والد - نوجوان در بین دانش آموزان مقطع راهنمایی. *فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده*، ۱۸(۲۶)، ۱۷۴-۱۵۷.

کلاتری، ا. (۱۳۹۵). الگویابی رابطه میان نظام‌های مغزی - رفتاری و تعارضات بین والدین با ناسازگاری‌های نوجوانان (مشکلات هیجانی-رفتاری و گرایش به مصرف مواد) با میانجی پاسخ‌های شناختی، هیجانی و رفتاری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.

مختارنیا، ا. (۱۳۹۴). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و نگرش به اعتیاد با گرایش به رفتارهای پرخطر: نقش میانجی تعارضات خانوادگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده خانواده.

هومن، ح. ع. (۱۳۹۱). مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل. تهران: انتشارات سمت.

- Adams, R., & Laursen, B. (2001). The organization and dynamics of adolescent conflict with parents and friends. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 97-110.
- Adrian, M., Zeman, J., Erdley, C., Lisa, L., & Sim, L. (2011). Emotional dysregulation and interpersonal difficulties as risk factors for nonsuicidal self-injury in adolescent girls. *Journal of abnormal child psychology*, 39(3), 389-400.
- Amato, P. R., & Afifi, T. D. (2006). Feeling Caught Between Parents: Adult Children's Relations With Parents and Subjective Well-Being. *Journal of Marriage and Family*, 68(1), 222-235.
- Anant, S., & Raguram, A. (2005). Marital conflict among parents: Implications for family therapy with adolescent conduct disorder. *Contemporary Family Therapy*, 27(4), 473-482.
- Asadi Younesi, M. R., Mazaheri, M. A., Shahidi, Sh., Tahmasian, K., Fayyaz Bakhsh, M. A. (2011). [Construction and Validation of a Parent-Adolescent Conflict Questionnaire: Adolescent's Form]. *Journal of Family and Research*, 8(1&2), 43-70 [in Persian].
- Behzadi, M., Zadeh Mohammadi, A., Mazaheri, M. A., Heidari, M., Nooripour, R. (2015). [The Relationship between Parental Hostility and Adolescents' Internalizing Problems with Mediating Role of Triangulation]. *Journal of Family Research*, 11(42), 257 - 270 [in Persian].
- Bickham, N. L., & Fiese, B. H. (1997). Extension of the Children's Perceptions of Interparental Conflict Scale for use with late adolescents. *Journal of Family Psychology*, 11(2), 246-250.
- Boomsma, A. (1983). *On the robustness of LISREL (maximum likelihood estimation against small sample size and non-normality)*. Amsterdam: Sociometric Research Foundation. Doctoral dissertation, University of Groningen, The Netherlands.
- Boomsma, A., & Hoogland, J. J. (2001). The robustness of LISREL modeling revisited. Structural equation models: Present and future. *A Festschrift in honor of Karl Jöreskog*, 2(3), 139-168.
- Buehler, C., & Gerard, J. M. (2002). Marital conflict, ineffective parenting, and children's and adolescents' maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 78-92.
- Buehler, C., Franck, K. L., & Cook, E. C. (2009). Adolescents' triangulation in marital conflict and peer relations. *Journal of Research on Adolescence*, 19(4), 669-689.
- Buehler, C., Lange, G., & Franck, K. L. (2007). Adolescents' cognitive and emotional responses to marital hostility. *Child Development*, 78(3), 775-789.
- Burt, S. A., McGue, M., Krueger, R. F., & Iacono, W. G. (2005). How are parent-child conflict and childhood externalizing symptoms related over time? Results from a

- genetically informative cross-lagged study. *Development and psychopathology*, 17(1), 145-165.
- Burt, S. A., McGue, M., Krueger, R. F., & Iacono, W. G. (2007). Environmental contributions to adolescent delinquency: A fresh look at the shared environment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35(5), 787-800.
- Burt, S. A., McGue, M., & Iacono, W. G. (2010). Environmental contributions to the stability of antisocial behavior over time: are they shared or non-shared? *Journal of abnormal child psychology*, 38(3), 327-337.
- Burt, S. A., McGue, M., Iacono, W. G., & Krueger, R. F. (2006). Differential parent-child relationships and adolescent externalizing symptoms: cross-lagged analyses within a monozygotic twin differences design. *Developmental psychology*, 42(6), 1289-1298.
- Byrne, S., Rodrigo, M. J., & Martin, J. C. (2012). Influence of form and timing of social support on parental outcomes of a child-maltreatment prevention program. *Children and Youth Services Review*, 34(12), 2495-2503.
- Carr, A. (2012). *Family Therapy: Concepts, Process and Practice*. 3rd Ed. New Jersey, USA: John Wiley & Sons.
- Chaplin, T. M., Sinha, R., Simmons, J. A., Healy, S. M., Mayes, L. C., Hommer, R. E., & Crowley, M. J. (2012). Parent-adolescent conflict interactions and adolescent alcohol use. *Addictive behaviors*, 37(5), 605-612.
- Craney, T. A., & Surlles, J. G. (2002). Model-dependent variance inflation factor cutoff values. *Quality Engineering*, 14(3), 391-403.
- Cummings, E. M., George, M. R., Koss, K. J., & Davis, P. T. (2013). Parental depressive symptoms and adolescent adjustment: Responses to children's distress and representations of attachment as explanatory mechanisms. *Parenting*, 13(4), 213-232.
- Cummings, J. S., Pellegrini, D. S., Notarius, C. I., & Cummings, E. M. (1989). Children's responses to angry adult behavior as a function of marital distress and history of interparent hostility. *Child Development*, 60(5), 1035-1043.
- Davis, K. D., Lawson, K. M., Almeida, D. M., Kelly, E. L., King, R. B., Hammer, L., ... & McHale, S. M. (2015). Parents' daily time with their children: A workplace intervention. *Pediatrics*, 135(5), 875-882.
- DeBoard-Lucas, R. L., Fosco, G. M., Raynor, S. R., & Grych, J. H. (2010). Interparental conflict in context: Exploring relations between parenting processes and children's conflict appraisals. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 39(2), 163-175.
- Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2005). Parenting, marital conflict and adjustment from early-to mid- adolescence: Mediated by adolescent attachment style? *Journal of youth and adolescence*, 34(2), 97-110.
- Fear, J. M., Champion, J. E., Reeslund, K. L., Forehand, R., Colletti, C., Roberts, L., & Compas, B. E. (2009). Parental depression and interparental conflict: Children and adolescents' self-blame and coping responses. *Journal of Family Psychology*, 23(5), 762-766.
- Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2007). Emotional expression in the family as a context for children's appraisals of interparental conflict. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 248-258.

- Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2008). Emotional, cognitive, and family systems mediators of children's adjustment to interparental conflict. *Journal of Family Psychology, 22*(6), 843-584.
- Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2010). Adolescent Triangulation into Parental Conflicts: Longitudinal Implications for Appraisals and Adolescent-Parent Relations. *Journal of Marriage and Family, 72*(2), 254-266.
- Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2013). Capturing the Family Context of Emotion Regulation a Family Systems Model Comparison Approach. *Journal of Family Issues, 34*(4), 557-578.
- Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences, 30*(8), 1311-1327.
- Gerard, J. M., Buehler, C., Franck, K., & Anderson, O. (2005). In the eyes of the beholder: Cognitive appraisals as mediators of the association between interparental conflict and youth maladjustment. *Journal of Family Psychology, 19*(3), 376-384.
- Gerard, J. M., Krishnakumar, A., & Buehler, C. (2006). Marital conflict, parent-child relations, and youth maladjustment a longitudinal investigation of spillover effects. *Journal of Family Issues, 27*(7), 951-975.
- George, M. W., Fairchild, A. J., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2014). Marital conflict in early childhood and adolescent disordered eating: Emotional insecurity about the marital relationship as an explanatory mechanism. *Eating behaviors, 15*(4), 532-539.
- Ghamari, M., & Ghamari Gandowani, A. (2014). [Relationship of Family Function with Parent-Adolescent Conflict among Secondary School Students]. *Cultural and Educational Journal of Family and Women, 8*(26), 157-174 [in Persian].
- Glaser, J. K., & Williams, D. A. (1987). Self-blame, compliance, and distress among burn patients. *Journal of Personality and Social Psychology, 53*(1), 187-193.
- Grych, J. H. (2005). Interparental conflict as a risk factor for child maladjustment: Implications for the development of prevention programs. *Family Court Review, 43*(1), 97-108.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1993). Children's Appraisals of Marital Conflict: Initial Investigations of the Cognitive-Contextual Framework. *Child development, 64*(1), 215-230.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (2001). *Interparental Conflict and Child Adjustment: Theory, Research and Applications*. England: Cambridge University Press.
- Grych, J. H., Fincham, F. D., Jouriles, E. N., & McDonald, R. (2000). Interparental Conflict and Child Adjustment: Testing the Mediational Role of Appraisals in the Cognitive-Contextual Framework. *Child development, 71*(6), 1648-1661.
- Grych, J. H., Raynor, S. R., & Fosco, G. M. (2004). Family processes that shape the impact of interparental conflict on adolescents. *Development and psychopathology, 16*(03), 649-665.
- Grych, J. H., Syed, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child development, 63*(3), 558-572.
- Harold, G. T., & Conger, R. D. (1997). Marital conflict and adolescent distress: The role of adolescent awareness. *Child development, 68*(2), 333-350.

- Hooman, H. A. (2012). [*Structural Equation Modeling Using LISREL Software*]. Tehran: SAMT Publication [in Persian].
- Juang, L. P., Syed, M., & Cookston, J. T. (2012). Acculturation-based and everyday parent-adolescent conflict among Chinese American adolescents: Longitudinal trajectories and implications for mental health. *Journal of Family Psychology, 26*(6), 916-926.
- Kalantari, F. (2017). *The modeling of relationship between brain-behavioral systems and Interparental conflicts with adolescent's maladjustments (emotional-behavioral problems and tendency to substance abuse) mediated by the cognitive emotional behavioral responses*. Master degree dissertation in psychology, Shahid Beheshti University [in Persian].
- Kinsfogel, K. M., & Grych, J. H. (2004). Interparental conflict and adolescent dating relationships: integrating cognitive, emotional, and peer influences. *Journal of family psychology, 18*(3), 505-515.
- Koh, B. D., & Rueter, M. A. (2011). Contributions of parent-adolescent negative emotionality, adolescent conflict, and adoption status to adolescent externalizing behaviors. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 40*(6), 825-836.
- Laursen, B., & Collins, W. A. (2009). Parent-child relationships during adolescence. In R. M., Lerner, & L. Steinberg (Eds), *Handbook of Adolescent Psychology*. Vol 2. (pp. 3-42). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Marceau, K., Dorn, L. D., & Susman, E. J. (2012). Stress and puberty-related hormone reactivity, negative emotionality, and parent-adolescent relationships. *Psychoneuroendocrinology, 37*(8), 1286-1298.
- Markel, C., & Wiener, J. (2014). Attribution processes in parent-adolescent conflict in families of adolescents with and without ADHD. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne des Sciences du Comportement, 46*(1), 40-48.
- Meyers, L. S., Gamst, G. C., & Guarino, A. J. (2006). *Applied Multivariate Research: Design and Interpretation*. California: Sage Publications.
- Mokhtarnia, I. (2016). *The relationship of personality characteristics and attitude towards addiction with tendency to high risk behaviors: The mediator role of family conflicts*. Master thesis, Family Research Institute, Shahid Beheshti University [in Persian].
- Motti-Stefanidi, F., Pavlopoulos, V., & Tantaros, S. (2011). Parent-adolescent conflict and adolescents' adaptation: A longitudinal study of Albanian immigrant youth living in Greece. *International Journal of Developmental Science, 5*(1&2), 57-71.
- Moura, O., dos Santos, R. A., Rocha, M., & Matos, P. M. (2010). Children's Perception of Interparental Conflict Scale (CPIC): Factor structure and invariance across adolescents and emerging adults. *International Journal of Testing, 10*(4), 364-382.
- Nichols, M. P. (2012). *Family Therapy: Concepts and Methods*. 10th Ed. Boston: Pearson.
- Rhoades, K. A. (2008). Children's responses to interparental conflict: A meta-analysis of their associations with child adjustment. *Child development, 79*(6), 1942-1956.
- Sharma, G., & Pandey, N. (2015). Parenting Styles and Its Effect on Self-Esteem of Adolescents. *The International Journal of Indian Psychology, 3*(1), 28-39.

- Sheeber, L., Hops, H., Alpert, A., Davis, B., & Andrews, J. (1997). Family support and conflict: Prospective relations to adolescent depression. *Journal of abnormal child psychology*, 25(4), 333-344.
- Shelton, K. H., & Harold, G. T. (2007). Marital conflict and children's adjustment: The mediating and moderating role of children's coping strategies. *Social Development*, 16(3), 497-512.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of research on adolescence*, 11(1), 1-19.
- Thompson, S. F., Lengua, L. J., & Garcia, C. M. (2015). Appraisal and Coping as Mediators of the Effects of Cumulative Risk on Preadolescent Adjustment. *Journal of Child and Family Studies*, 25(5), 1416-1429.
- Zimet, D. M., & Jacob, T. (2001). Influences of marital conflict on child adjustment: Review of theory and research. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 4(4), 319-335.

Archive of SID